حکام آل سعود از خطبه‌های "حجةُ الوداع" فاصله گرفته‌اند

دکتر کامیار صداقت ثمرحسینی
عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

نسیم آنلاین (نسخه آزمایشی)
Nasim News Agency

صفحه اصلی | سیاست | فرهنگ | ورزش | جا

جمعه ۱۰ مهر ۱۳۹۴ - ۱۵:۳۹

فرهنگ > دین و اندیشه

استادیار پژوهشگاه علوم انسانی: حکام آل سعود از خطبه‌های "حجة الوداع" فاصله گرفته‌اند

کامیار صداقت ثمرحسینی در گفتگو با «نسیم» با بیان اینکه حدیث غدیر بی‌تردید معتبرترین حدیث در جهان اسلام است، گفت: نباید محتوای خطبهٔ غدیر از محتوای سایر خطبه‌های پیامبر در حجةالوداع جدا شود

با عضویت در کانال رسمی تلگرام « نسیم آنلاین »، مهم‌ترین اخبار و رویدادهای روز را دریافت نمایید.

غدیر اگرچه بزرگترین عید شیعیان به حساب می آید اما برخی گمان می کنند این واقعه مهم در تاریخ اسلام که در حضور پیامبر و تحت تدابیر خاص آن حضرت به وقوع پیوست، خاستگاه افتراق مسلمانان به دو مذهب شیعه و سنی است. در سالروز عید غدیر و با موضوع اثرات وحدت بخش عید غدیر به گفتگو با کامیار صداقت ثمرحسینی، استادیار پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی پرداختیم که مشروح آن را از نظر می گذرانید.

نسیم: آیا واقعه غدیر که به‌طور مشخص از اعیاد بزرگ شیعیان به‌حساب می‌آید از وجوه اختلاف شیعه و اهل سنت است؟

غدیر اگرچه بزرگترین عید شیعیان به حساب می آید اما برخی گمان می کنند این واقعه مهم در تاریخ اسلام که در حضور پیامبر و تحت تدابیر خاص آن حضرت به وقوع پیوست، خاستگاه افتراق مسلمانان به دو مذهب شیعه و سنی است. در سالروز عید غدیر و با موضوع اثرات وحدت بخش عید غدیر **به گفتگو با کامیار صداقت ثمرحسینی، استادیار پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی پرداختیم که مشروح آن را از نظر می گذرانید.**

نسیم: آیا واقعه غدیر که به‌طور مشخص از اعیاد بزرگ شیعیان به‌حساب می‌آید از وجوه اختلاف شیعه و اهل سنت است؟

صداقت: در اینجا دو بحث مطرح است اول آنکه در وقوع واقعه غدیر و ایراد خطبهٔ معروف رسول اکرم (ص) که متضمن حدیث ثقلین نیز هست، و در عبارت معروف «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاه» هیچ تردیدی میان مسلمانان وجود ندارد؛ هرچند در برخی از عبارات و یا معانی آن‌ها به‌ویژه معنای «مولی» (از ریشه ولی) اختلاف‌نظراتی مطرح است و علّامه عبدالحسین امینی در کتاب الغدیر آن‌ها را مورد بررسی دقیق قرار داده است.

حدیث غدیر بی‌تردید معتبرترین حدیث در جهان اسلام است و علامه امینی در مجلد اول کتاب الغدیر، آن را از یکصد و بیست صحابه رسول الله (ص) نقل کرده و طبقات تابعین و طبقات مُحَدّثین بعدی را قرن به قرن، و سال به سال تا دوران معاصر نام برده است و نشان می‌دهد که چنینی حدیثی با چنان راویان و اسناد محکمی نظیر ندارد.

اما دومین بحث آن است که یکی از وجوه اختلاف نظر مذهب شیعه با مذاهب اهل سنت در موضوع خلافت و امامت بلافصل امام علی (ع) پس از رسول الله (ص) است. مذهب با دین فرق دارد. مذهب یعنی طریق و راه و آیت‌الله حاج شیخ محمد واعظزاده خراسانی به درستی اشاره دارد که تفکیک واژه مذهب از دین که مشخص نیست که اوّل بار کار چه کسی بوده است، ابتکار بسیار هوشمندانه‌ای بوده است؛ اگر به جای کلمه مذهب کلمهٔ دین را می‌گذاشتند، آن‌وقت دین اسلام عملاً به ادیان گوناگون تقسیم می‌شد ولی مسلمانان و پیشوایانشان هُشیار بودند و اصطلاح مذهب را به کار گرفتند و گفتند: ما گرچه با هم اختلاف داریم؛ اما اختلافمان درراه‌هایی است که به اسلام منتهی می‌شود.

بر این اساس، علمای بزرگ اهل سنت و شیعه متفق‌اند معیار اسلام شهادتین است و پیامبر اکرم (ص) شهادتین را از هر کس می‌پذیرفت و جان و مال و عرض قائل آن محترم بود. و از اصول ثابت اسلام است: «مَن شهد الشهادَتَین ... فَقَد حرّم دمه» و از احادیث شریفه نبوی (ص) است: «مَنْ صَلّی إلی قِبْلَتِنا وَ قَبلَ مِلّتَنا وَ أكَلَ ذَبیحَتَنا فَقَد اسْتَوجَبَ حُقُوق الإسلام و حُدُوده» و باز از دستورات اکیده اسلامی است: «مَنْ اَصْبَحَ لا يَهْتَمُّ بِأُمورِ الْمُسْلِمينَ فَلَيْسَ مَنْهُمْ وَ مَنْ سَمعَ رَجُلاً یُنادی یا لَلْمُسْلِمینَ فَلَمْ یُجِبْهُ فَلَيْسَ

بِمُسْلِمٍ» که همگی دلالت بر حرمت جان و مال و عرض و ناموس همه مسلمانان (صرف‌نظر ازمذاهبشان) دارد و نظایر چنین تأکیداتی بسیار است.

نسیم: چگونه می‌توان از پتانسیل‌های موجود در واقعه غدیر در وحدت بخشی بین مسلمانان استفاده کرد به‌گونه‌ای که خللی به ولایت‌پذیری شیعیان وارد نشود؟

صداقت: خطبهٔ غدیر خم را باید در چارچوب مجموعه‌ای از خطبه‌های حجهٔ الوداع پیامبر اکرم (ص) تبیین کرد که آن حضرت (ص) در آن سال، در فاصله زمانی کمی با یکدیگر، به صورت مکرر آن‌ها را به مسلمانان ابلاغ فرمود. پیامبر اکرم (ص) پیش از خطبهٔ غدیر، در پنج مرتبه خطبه‌های مهمی را ایراد فرمودند که مورد اتفاق همه مسلمانان هستند و نباید آن‌ها را از خطبهٔ غدیر تفکیک کرد:

– یک مورد آن در مسجدالحرام روز قبل از هشتم،

– دو مورد در عرفات روز نهم ذی‌حجّه،

– و دو مورد آن در مِنا روز دهم و یازدهم (یا) یازدهم و دوازدهم، هرروز یک‌بار.

نباید در تبیین غدیر محتوای خطبهٔ غدیر از محتوای سایر خطبه‌های پیامبر در حجهٔالوداع جدا شود

در حقیقت ابتدا پیامبر اکرم (ص) جهان و «عالَمی جدید» را برای مسلمانان تبیین فرمود و آنگاه در این «عالَم جدید» است که خطبه غدیر را ابلاغ کرد و فرمود: «مَنْ کُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاه» و این تقدم و تأخر خطبه‌های نبوی مفهومی بس لطیف در خود دارد و چون پیامبر اکرم (ص) به این تقدم و تأخر توجه فرموده‌اند، باید در تبیین غدیر نیز آن را رعایت کرد و محتوای خطبهٔ غدیر از محتوای سایر خطبه‌های رسول‌الله (ص) در حجهٔالوداع جدا نشود.

دعای دل نشین پیامبر برای کسی که خطبه غدیر را به گوش جهانیان برساند

و پیامبر اکرم (ص) در رساندن پیام خود به همه مسلمانان در تمام اعصار اهتمامی ویژه داشت و دعایی بس دل‌نشین برای هر مسلمانی کرده است که حنجره‌اش را و قلمش را به رسول خدا (ص) می‌سپارد تا آن خطبه‌ها را به گوش جهانیان برساند: «نضّرَ

الله عبداً سمع مقالتی (مقالاً منّی) فوعاها و بلّغها من لم تبلغه» خدا چهرهٔ آن بنده‌ای را که سخنم را بشنود و فراگیرد و به آنان که آگاه نیستند برساند، آبرو و عزّت دهد.

بنابراین، پیامبر اکرم (ص) برای ایراد خطبهٔ غدیر، ابتدا عالمی را سراسر رحمت الهی و امن و پاک و پر از مهربانی و عطوفت تأسیس کرد و پی‌درپی از تک‌تک موارد ابلاغیه‌هایش اقرار گرفت. و مرحوم آیت‌الله علّامه میرزا خلیل کمره‌ای به‌تفصیل در کتاب ارزشمند «کلید امنیت در پرتو پیام رسول خدا صلی‌الله علیه و آله» شرحی کامل درباره آن دارد.

پیامبر اکرم (ص) ابتدا از احترام به جان و مال و عرض و نوامیس مسلمین و برادری میان مسلمانان سخن‌ها فرمود. و تأکید کرد نه عرب بر عجم فضلی دارد و نه عجم بر عرب، مگر به تقوی الهی. و از مردمان خواست تا از تفاخر به‌حسب و نسب خود پرهیز کنند. از انتقام‌جویی از خون‌های گذشته (جاهلیت) و رباخواری منع فرمود. بر حرمت ماه‌های حرام تأکید کرد تا فرصتی باشد که مسلمانان مشکلات مابین خود را حل‌وفصل کنند و سفارش درباره زنان کرد که مبادا حقوقشان پایمال شود و از رعایت حقوق غلامان و بردگان گفت و تأکید فرمود آنچه را ارباب می‌خورد و می‌نوشد، به غلامش نیز بخوراند و بپوشاند. باز برادری مسلمانان را یادآور شد که هر مسلمان برادر مسلمان دیگر است، نباید مسلمانی را فریب داد و به او خیانت کرد و غیبت او را کرد. خون مسلمان را به‌ناحق نمی‌توان ریخت و اموال او را جز با رضایتش نمی‌توان استفاده کرد.

به مسلمانان تذکر داد که هرچند شیطان از طمع بت‌پرستی در خانه کعبه مأیوس شد ولی پیکار با او دائمی است پس در مقابل او آماده باشید و مسلمانان را از تجاوز دفاعی بر حذر داشت. مبادا کسی به‌ناحق به دیگری سیلی بزند و به‌ناحق کسی را بکشد و ملعون است آنکه به کارگر خود ظلم کند و اجرت او را نپردازد و مسلمانی را که به یاری دشمنان دین خدا برود و حافظ پرچم اسلام نباشد، ملعون خواند. و باز ضرورت امنیت مسلمانان را یادآور شد که مبادا شمشیر به روی‌هم بکشند که کفر است و نوعی از ارتجاع. و اینجا بود که در خطبه‌های حجهٔ الوداع، مکرر حدیث شریف ثقلین را ایراد فرمود: حل اختلافات درگرو آن دو چیزی است که پیامبر (ص) در میان مردم می‌گذارد تا به آن‌ها چنگ بزنند و گمراه نشوند: قرآن و عترت پیامبر که همان سنت پیامبرند. و همه مسلمانان را موظف به ابلاغ خطبه‌هایش فرمود: همان‌طور که شما از پیغمبر خود شنیده‌اید به غایبین برسانید. و

این‌ها همه ابلاغ الهی است و پس از ترسیم این جهان پر از مهر و برادری اسلامی است که در بازگشت از موسم حج، در غدیر خم آن خطبه معروف را ایراد می‌کند و چقدر حکّام آل سعود که حرمت حج و قبله و کعبه و حاجیان حرم امن الهی را نگاه نداشتند، از فرمایشات و خطبه‌های «حجۀ الوداع» پیامبر رحمت (ص) دورند و فاصله گرفته‌اند.

و آن سال را «حجۀ الوداع» نامیده‌اند، زیرا پیامبر اکرم (ص) در آن سال با مردم وداع کرد و دیگر حج نگزارد؛ و «حجۀالاسلام» نیز نامیده‌اند؛ زیرا پیامبر اکرم در آن سال حلال و حرام را برای مسلمانان تبیین کرد و «حجۀ البلاغ» نیز نامیده‌اند زیرا پیامبر اوامر الهی را در آن سال ابلاغ کرد و مورد به مورد آن را از مسلمانان اقرار گرفت: (ألاَ هَلْ بَلَّغْتُ؟ قالوا: نعم)

نسیم: آیا با طرح مسئله وحدت یکی از اصول اساسی شیعیان که همان بحث ولایت است خدشه‌دار نمی‌شود؟

صداقت: پیشتر در پاسخ به پرسش اولتان به این موضوع اشاره شد و در پاسخ به پرسش دوم نیز بیان شد که شایسته است که خطبۀ غدیر را با سایر خطبه‌های حجۀالوداع پیامبر (ص) دید و آنها را جدا از هم تلقی نکرد. که آن خطبه‌ها که حدیث ثقلین نیز مشترک میانشان است، از منابع مهم دیدگاهِ وحدت اسلامی است.

موارد وحدت اسلامی را مرحوم آیت‌الله علامه سید ابوالحسن رفیعی در رساله «حول عقائد الأمامیۀ» به خوبی تبیین کرده است که آیات عظام سید حسین بروجردی و عبدالکریم زنجانی و کاشف الغطاء و نیز شیوخ معظم اهل سنت – که رحمت خدا بر تمامی آنها باد! – بر آن متفق هستند.: دین واحد؛ خدای واحد؛ کتاب واحد (قرآن)؛ پیامبر واحد (ص)؛ قبلۀ واحد؛ حجّ واحد؛ نماز و روزه واحد؛ عقاید ضروری واحد درباره ملائکه و قیامت و....

نسیم: چگونه جشن غدیر در میان شیعیان برگزار شود که از آن به‌عنوان حرکتی ضد و علیه وحدت برداشت نشود؟

صداقت: در اینگونه جلسات بهتر است عقیده شیعه را به شیوه‌ای صحیح و مستدل، به همان روشی که علّامه امینی و علمای شیعه وارد شده‌اند، تبیین کرد و با زبان مخاطبان به ویژه کودکان به آنان آموخت و از توهین به مقدسات سایر مسلمین اجتناب کرد و فرمایش

ارزشمند مقام معظم رهبری را در نظر گرفت که «اتحاد آحاد امت اسلامی یک دستور قرآنی است... امروز هر حنجره‌ای که به وحدت دنیای اسلام دعوت کند، حنجرهٔ الهی است و هر حنجره و زبانی که ملت‌ها و مذاهب و طوایف اسلامی را به دشمنی با یکدیگر تحریک کند، ناطق شیطان است.»

اینگونه اعیاد اسلامی باید مکانی برای تذکر و یادآوری معارف دین برای بزرگسالان و انتقال آن معارف به کودکانمان باشد و نباید مبدل به مجالس آوازخوانی و جک گویی و ... شود. نیز در عزاداری‌ها نیز باید به این موضوع توجه کرد که یک مبلغ یا یک روضه‌خوان خوب پیش از آنکه چشم‌ها را بگریاند، باید قلب‌ها را بلرزاند؛ که وقتی قلب‌ها از خوف خدا بترسند، چشمها خودشان هوای گریه می‌کنند. تبلیغ امری خطیر است. حضرت رسول الله (ص) در سال سیزدهم از بعثت قبل از هجرت خود هفتاد نفر مبلغ به مدینه فرستاد که غیر از معدودی، همه را به اسلام مشرف ساختند؛ و مسجد مدینه را دار التبلیغ قرار داد و به خطابه اهمیت داد به درجه‌ای که در روز جمعه عوض دو رکعت از نماز ظهر، دو خطبه برای تبلیغ مقرر فرمود و در نماز عید و در سال پنجم از هجرت، «منبر» ایجاد کرد.

منبع: خبرگزاری نسیم : ۱۰ / ۷ / ۱۳۹۴ شمسی
http://nasimonline.ir/detail/News/۱۶۲/۱۰۲۹۴۸۶